

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за 2012. годину

Април 2013.

Садржај:

1. Увод.....	3
2. Активности Народне банке Србије у 2012. години	3
3. Тржиште осигурања	5
3.1. Општи показатељи.....	5
3.2. Учесници на тржишту	8
Друштва за осигурање	8
Остали учесници на тржишту.....	8
3.3. Структура портфеља осигурања.....	9
3.4. Билансна сума и билансна структура	11
Билансна сума	11
Структура активе	11
Структура пасиве	12
4. Показатељи пословања.....	13
4.1. Солвентност.....	13
4.2. Квалитет имовине	14
4.3. Покривеност техничких резерви прописаним облицима активе ..	15
4.4. Реосигурање	16
4.5. Профитабилност	17
4.6. Ликвидност	18
5. Закључак	19

1. Увод

Законском регулативом надзор над највећим делом финансијског сектора поверен је Народној банци Србије. У 2012. години овај сектор је обухватао следеће финансијске институције: 32 банке, 28 друштава за осигурање, 16 давалаца финансијског лизинга и девет добровољних пензијских фондова.

2. Активности Народне банке Србије у 2012. години

У складу са стратешким циљем – креирање и одржавање сигурног и стабилног тржишта осигурања ради заштите интереса осигураника и корисника осигурања и обезбеђивања услуга осигурања на квалитетан и транспарентан начин – Сектор за надзор над обављањем делатности осигурања је у 2012. години наставио да усмерава своје активности у више праваца истовремено, и то на: очување стабилности сектора осигурања континуираним надзором и предузимањем мера, стварање услова за даљи развој овог сектора доношењем подзаконске регулативе засноване на директивама Европске уније и међународне праксе и повећањем транспарентности рада Народне банке Србије и друштава за осигурање, даљи развој функције супервизије у складу с међународним стандардима и принципима *IAIS*-а базиране на процени ризика и уз континуирано лиценцирање актуара и едукацију запослених.

У току 2012. године Народна банка Србије је наставила с контролним активностима примене Закона о обавезном осигурању у саобраћају код друштава за осигурање која се баве пословима осигурања од аутоодговорности, и то код три друштва за осигурање. Тиме је окончан контроли циклус, започет крајем 2010. године, којим је, кроз 14 контрола, обухваћено 11 друштава за осигурање која се баве осигурањем од аутоодговорности. У складу с планираним активностима, у последњем тромесечју 2012. године извршена је и контрола пословања једног друштва за осигурање по другим основима, док је контрола пословања другог друштва окончана почетком 2013. године.

По контролама извршеним у току 2011. и 2012. године, с циљем отклањања утврђених незаконитости и неправилности и због непоступања у складу с правилима о управљању ризиком, решењима Народне банке Србије изречене су прописане мере надзора у 13 случајева (12 друштвима за осигурање и једном заступнику у осигурању). Тим решењима изречене су и новчане казне друштвима за осигурање у 12 случајева, као и одговорним лицима у тим друштвима у шест случајева. У два случаја одузете су сагласности председнику управног одбора, односно генералном директору. Поднете су и три пријаве за привредне преступе против друштава за осигурање и одговорних лица у тим

друштвима. Поред тога, Народна банка Србије је једном заступнику у осигурању одузела дозволу за рад.

У оквиру законске и подзаконске регулативе која се односи на област осигурања, у 2012. години донето је следеће: измене Закона о Народној банци Србије, измене Закона о осигурању, измене Закона о обавезном осигурању у саобраћају, измене Одлуке о ближим критеријумима и начину обрачунавања математичке резерве и резерве за учешће у добити и нова Одлука о ограничењима појединих депоновања и улагања средстава техничких резерви и о највишим износима појединих депоновања и улагања гарантне резерве друштва за осигурање.

Народна скупштина Републике Србије усвојила је измене Закона о Народној банци Србије ради, између осталог, даљег унапређења њене пруденционе и контролне функције. Изменама је, у оквиру Народне банке Србије, формирана Управа за надзор над финансијским институцијама (у даљем тексту: Управа за надзор) и прецизирано је да прописе у области надзора доноси и издавање и одузимање дозвола врши Извршни одбор Народне банке Србије на предлог Управе за надзор. Поред тога, утврђено је да Управа за надзор обавља све послове везане за надзорну и контролну функцију како би се даље унапредила контрола пословања финансијских институција, укључујући и друштва за осигурање, а с циљем унапређења заштите корисника финансијских услуга.

Народна скупштина Републике Србије усвојила је измене Закона о осигурању којима је продужен рок за раздвајање друштава која пружају и услуге животног и услуге неживотног осигурања до 31. децембра 2013. Такође, Народна скупштина је усвојила измене Закона о обавезном осигурању у саобраћају којима је почетак примене прописаних најнижих сума осигурања на које може бити уговорено осигурање од аутоодговорности одложен до 13. октобра 2014. године.

Народна банка Србије је Одлуком о изменама Одлуке о ближим критеријумима и начину обрачунавања математичке резерве и резерве за учешће у добити утврдила коначан рок до када су друштва за осигурање дужна да почну да примењују највишу прописану каматну стопу на све уговоре о животном осигурању у иностраној валути и с валутном клаузулом, и то до 31. децембра 2013. године.

Ради усаглашавања с новим Законом о тржишту капитала, а уважавајући ефекте светске економске кризе, Народна банка Србије је донела нову Одлуку о ограничењима појединих депоновања и улагања средстава техничких резерви и о највишим износима појединих депоновања и улагања гарантне резерве друштва за осигурање. Прописани облици, као и квалитативни услови за пласман средстава за покриће техничких резерви, укључујући и муниципалне обвезнице, усаглашени су са одредбама Закона. Ради даљег усаглашавања са европском регулативом и унапређења инвестиционог процеса друштава за осигурање, утврђена је обавеза друштва за осигурање да пласира средства за покриће

техничких резерви и гарантне резерве у складу с принципом прудентности, водећи рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика, као и обавеза доношења стратегије и политике за управљање ризицима пласмана средстава.

3. Тржиште осигурања

3.1. Општи показатељи¹

Реалан раст глобалног бруто друштвеног производа, који је у 2010. години износио 4,1%, у 2011. години је успорен (3%) највећим делом због успоравања економске активности у Европи (укључујући централну и источну Европу) изазваним слабљењем глобалне тражње и наставка кризе државног дуга у појединим земљама.

Упркос експанзивној монетарној политици, инфлација је у развијеним земљама у 2011. години остала релативно ниска, као последица недовољне искоришћености индустријских капацитета и високе стопе незапослености. У земљама у развоју, инфлација је представљала већи изазов, имајући у виду раст цена хране и енергената.

Очекује се да ће европска економија, након процењеног пада у 2012. години, имати благо позитивну стопу раста следеће године. За регион централне и источне Европе, који је крајем 2012. године карактерисало смањење економског раста, очекује се да ће слабија тражња за његовим извозним производима утицати на даље успоравање регионалног раста.

Укупна премија осигурања у свету је у 2011. години реално смањена за 0,9%, при чему је пад у развијеним земљама био 1,2%, док су земље у развоју оствариле скроман реалан раст укупне премије осигурања од 1,1%, а земље централне и источне Европе 3,9%.

Премија животних осигурања забележила је пад од 3%, при чему је у развијеним земљама он износио 2,7%, у земљама у развоју био је нешто израженији – 5,1%, а у земљама централне и источне Европе 0,8%. Према пројекцијама у 2012. години, с обзиром на ниске каматне стопе, нестабилна финансијска тржишта и смањену тражњу за штедним производима животног осигурања, очекује се њено стагнирање. Регионално посматрано, у развијеним земљама се очекује реалан пад премије животног осигурања од 0,4%, док се за земље у развоју и централној и источној Европи пројектује раст од 2,3% и 6,8%, респективно.

¹ Извори: Swiss Re, Sigma No 3/2012 и Global insurance review 2012 and outlook 2013/14.

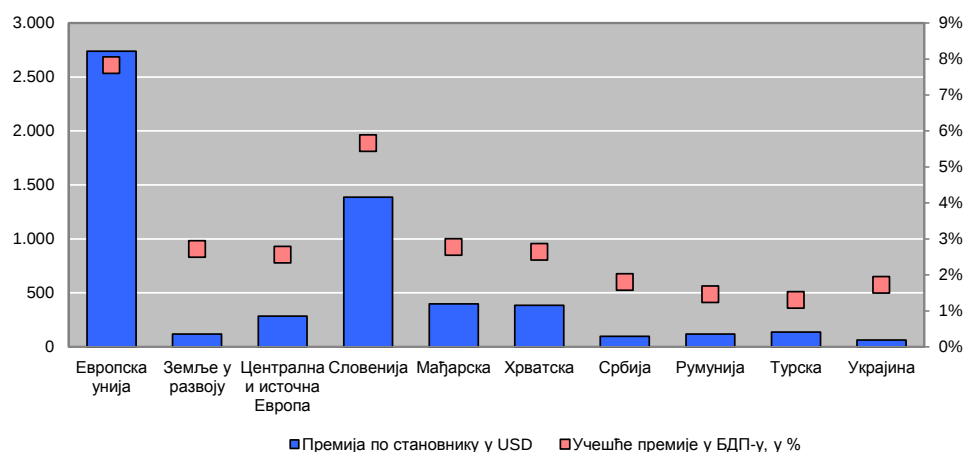
Глобална *премија неживотних осигурања* забележила је у 2011. години реалан раст од 2,2%, и то 0,9% у развијеним земљама, 8,9% у земљама у развоју и 5,3% у земљама централне и источне Европе. У 2012. години очекује се наставак овог тренда и раст од 3% на светском нивоу, раст од 2% у развијеним земљама и раст од 7,8% у земљама у развоју. У региону централне и источне Европе очекује се опоравак раста у 2012. години, и то по стопи од 6,1%, при чему би највећа тржишта у региону бележила значајније стопе раста, док би у осталим земљама дошло до реалног пада премије неживотних осигурања.

Највећу остварену премију на светском нивоу у 2011. години забележиле су САД, са учешћем од 26,6%, а заједно с Јапаном и Великом Британијом покривале су скоро половину светског тржишта (47,4%). Србија је према оствареној премији на 78. месту у свету.

Сектор осигурања у Србији је и даље неразвијен и по степену развијености налази се знатно испод просека земаља чланица Европске уније. У прилог томе говоре показатељи развијености тржишта осигурања – однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику.

Наиме, према учешћу премије у бруто домаћем производу у 2011. години од 1,8% (1,6% у 2004), Србија је на 68. месту на свету, док овај показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи чак 7,8%. Међутим, у поређењу с групом земаља у развоју с просеком од 2,7% и земљама централне и источне Европе, чији је просек 2,6%, као и с обзиром на то да се земље као што су Румунија и Турска налазе иза Србије, може се закључити да је Србија на задовољавајућој позицији.

Компарација показатеља развијености сектора осигурања у 2011.

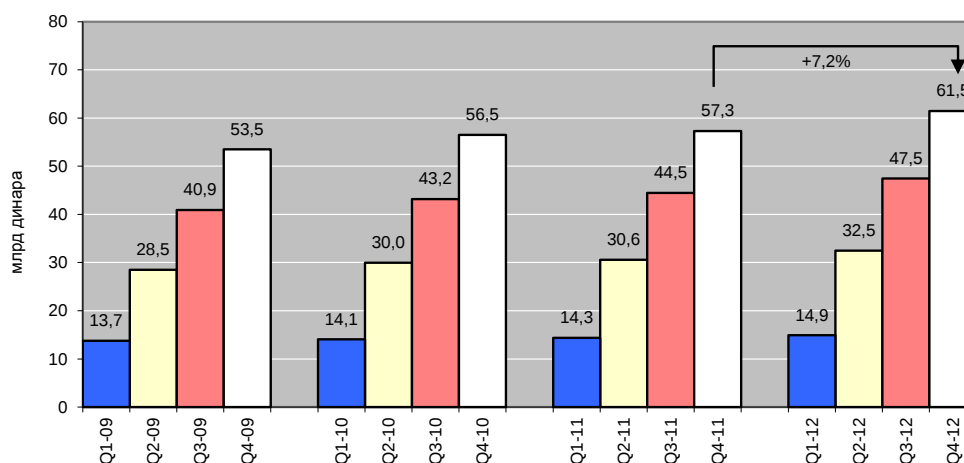
Извор: Swiss Re, Sigma No 3/2012.

Према премији по становнику у 2011. години од 98 USD или 75 евра (у 2004. 52 USD односно 38 евра), Србија заузима 67. место у свету. Исти показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи 2.739 USD, за земље региона централне и

источне Европе 285 USD, а за земље у развоју 118 USD. На првом месту у свету је Швајцарска са 7.908 USD, затим следе Холандија и Данска, док Словенија са 1.387 USD и Хрватска са 386 USD заузимају 29, односно 47. место.

Развој тржишта осигурања у Србији, мерен растом премије, показује задржавање благо позитивног тренда.

Тромесечно кретање укупне премије

У укупном финансијском сектору (банке, осигурање, лизинг и добровољни пензијски фондови), осигурање по билансној суми, капиталу и броју запослених заузима друго место. У билансној суми финансијског сектора у 2012. години, која је износила 3.108 млрд динара, банке учествују са 92,6%, а друштва за осигурање са 4,5%.

Учешће у укупном финансијском сектору
(у %)

	Банке			Лизинг			Осигурање			ДПФ		
	2010.	2011.	2012.	2010.	2011.	2012.	2010.	2011.	2012.	2010.	2011.	2012.
Билансна сума	91,8	92,4	92,6	3,6	2,8	2,3	4,2	4,4	4,5	0,4	0,4	0,5
Капитал	92,5	93,0	93,2	1,5	1,4	1,2	6,0	5,7	5,6			
Број запослених	71,8	71,0	70,3	1,1	1,2	1,1	26,8	27,4	28,3	0,3	0,4	0,4

Извор: Народна банка Србије.

3.2. Учесници на тржишту

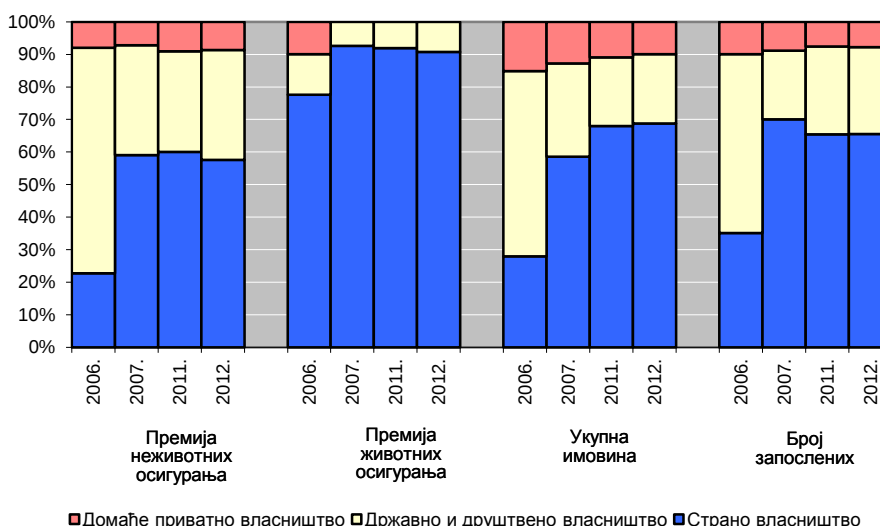
Друштва за осигурање

У 2012. години у Србији послује 28 друштава за осигурање и њихов број се није променио у односу на претходну годину. Искључиво пословима осигурања бави се 24 друштва, а само пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се њих седам, искључиво неживотним осигурањем 11, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 28 друштава за осигурање 21 је у већинском страном власништву, док је седам друштава у већинском домаћем власништву.

Успешним процесом приватизације у протеклом периоду, као и уласком на тржиште иностраних компанија добијањем *green field* лиценци (13 од 2005. године), друштва за осигурање у страном власништву у 2012. години бележе, почевши од 2007. године, преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 90,8%, премији неживотних осигурања са 57,6%, укупној имовини са 68,8% и у броју запослених са 65,5%.

Преглед података према власничкој структури

Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествују и: 19 банака које су добиле сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 84 правна лица (друштва за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 105 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника), док су

овлашћења за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању добила 14.123 физичка лица².

3.3. Структура портфела осигурања

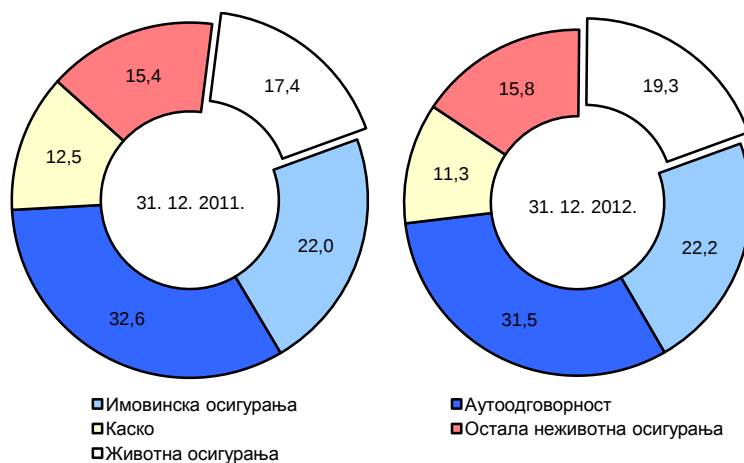
Друштва за осигурање су у 2012. години остварила укупну премију у висини од 61,5 млрд динара (540 млн евра или 713 млн USD)³, што је за 7,2% више у односу на премију у претходној години.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 80,7%, док се учешће животних осигурања повећало са 17,4% у 2011. на 19,3% у 2012. години, захваљујући оствареном порасту од 18,6% у односу на претходну годину.

У структури укупног портфела само пет врста неживотних осигурања (осигурање од последица незгоде, осигурање моторних возила, осигурање имовине од пожара и драгих опасности, остала осигурања имовине и осигурање од одговорности због употребе моторних возила) учествује са 71,3%.

Аутоодговорност, као обавезно осигурање, задржало је водеће учешће у укупној премији са 31,5% у 2012. години, које је 2006. године преузело од имовинских осигурања.

Укупна премија према врстама осигурања
у 2011. и 2012.

² Стање на дан 4. марта 2013. године.

³ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. децембра 2012. године.

Након успоравања позитивних трендова у сектору осигурања у Србији у 2011. години, пре свега у виду смањења премије како обавезних (осигурање од аутоодговорности), тако и необавезних осигурања (осигурање моторних возила – каско), у 2012. години уочавају се генерално позитивна кретања.

У односу на претходну годину, осигурање од аутоодговорности забележило је раст премије од 3,3%, имовинска осигурања од 8%, а животна осигурања раст од 18,6%. С друге стране, каско осигурање моторних возила, врста осигурања која је до краја 2008. године бележила најзначајније повећање учешћа, и у 2012. години наставља тренд пада како премије од 3,5%, тако и учешћа на 11,3%, што је близу учешћа од 11% које је ово осигурање забележило у 2004. години.

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, приказано у наредној табели, извршено у три групе тако да прву групу чине два друштва с преко 15% у укупној премији, другу пет друштава са учешћем мањим од 15% и трећу 17 друштава са мање од 3%, указује на настављање тренда смањења концентрације портфеља. Исто потврђује и употреба Херфиндал–Хиршмановог индекса, према коме је концентрација на тржишту, први пут забележена као умерена 2007. године, остала умерена и у 2012. години, с вредношћу од 1.132⁴.

Учешће друштава за осигурање у укупној премији

према реег групама ¹⁾

Група		2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
I	Учешће у %	63,4	59,0	69,6	65,8	62,9	63,1	49,1
	Број друштава за осигурање	2	2	3	3	3	3	2
II	Учешће у %	21,6	22,1	19,0	23,2	24,7	25,4	35,5
	Број друштава за осигурање	3	2	4	5	5	5	5
III	Учешће у %	15,1	18,8	11,4	11,0	12,4	11,4	15,4
	Број друштава за осигурање	10	14	14	14	14	15	17

¹⁾ Без друштава која се баве пословима реосигурања.

Извор: Народна банка Србије.

Занимљиво је да у 2012. години, посматрано по наведеним групама, највећи део укупне премије неживотних осигурања од 52,4% припада првој групи ранжираних друштава, док највећи део укупне премије животних осигурања од 46,4% припада другој групи.

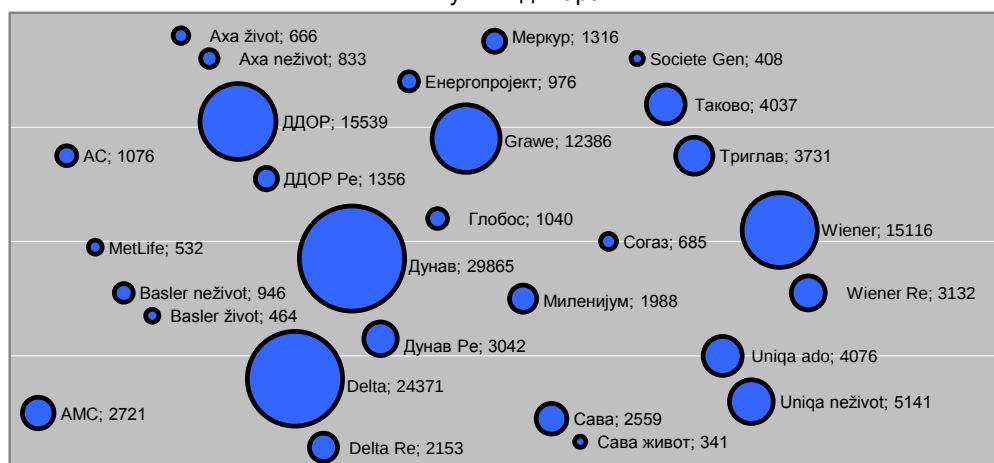
⁴ Вредности овог индекса испод 1.000 говоре у прилог да концентрација није присутна.

3.4. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, у поређењу са 2011. повећан је у 2012. години за 11,8% и износи 140,5 млрд динара.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 31. 12. 2012.
у млн динара

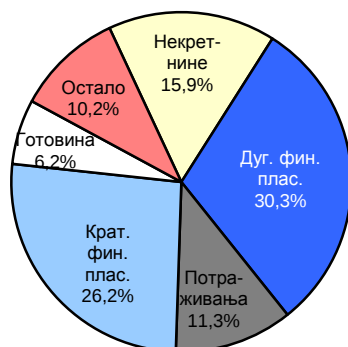
Структура активе

У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31. децембра 2012. године 51,7% односи се на сталну имовину (од чега 35% на дугорочне финансијске пласмане и 15,4% на некретнине), а 48,3% на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 22,7% и на потраживања 11,9%).

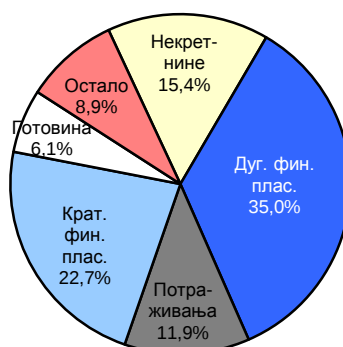
У поређењу са 2011. годином, када је учешће сталне имовине износило 47,7% (од чега је учешће дугорочних финансијских пласмана износило 30,3%, а некретнина 15,9%), а учешће обртне имовине 52,3% (од чега краткорочни финансијски пласмани 26,2%, а потраживања 11,3%), може се закључити да се настављају тенденције, које су први пут уочене у првом тромесечју 2011. године.

Наиме, дугорочни финансијски пласмани су у 2012. години остварили знатан раст по стопи од 29,2% у односу на претходну годину, задржавајући доминантно учешће у активи. Истовремено, уочљив је благ раст учешћа потраживања у оквиру обртне имовине, као и пад учешћа некретнина у оквиру сталне имовине.

Структура aktive
на дан 31. 12. 2011.

Структура active
на дан 31. 12. 2012.

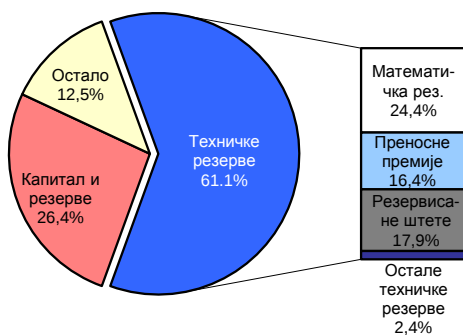

Структура пасиве

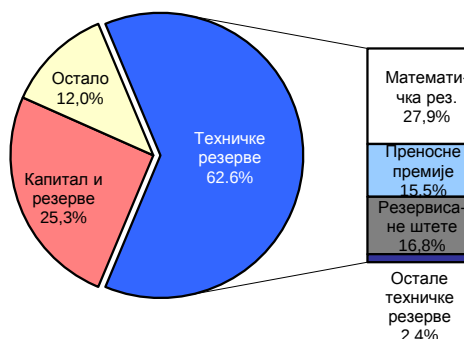
У структури пасиве на дан 31. децембра 2012. године техничке резерве исказују учешће од 62,6%, а капитал и резерве 25,3%.

Капитал у износу од 35,6 млрд динара у 2012. години је забележио раст по стопи од 7,3%, а техничке резерве у износу од 88 млрд динара раст од 14,6%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста у 2012. години од 28%.

Структура пасиве
на дан 31. 12. 2011.

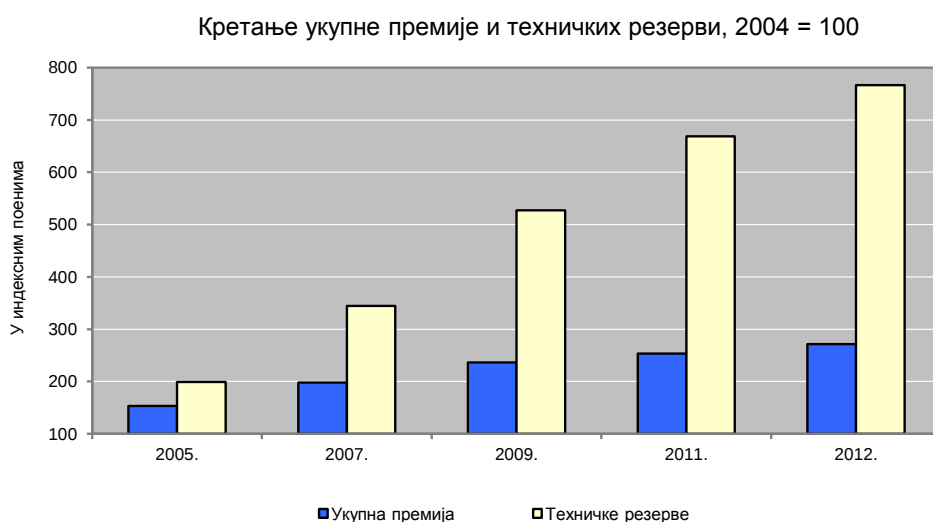

Структура пасиве
на дан 31. 12. 2012.

Значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања представља и кретање техничких резерви и

укупне премије. Наредни графикон, у коме је базна година посматрања 2004. година, говори у прилог знатно бржег раста техничких резерви од укупне премије, што је у великој мери резултат успостављања критеријума за обрачун техничких резерви које је прописала Народна банка Србије, као и стриктних контрола адекватности издвајања у техничке резерве, што је условило прихватање праксе осигуравача да реалније процењују ове резерве и тиме у већој мери штите интересе осигураника и корисника осигурања.

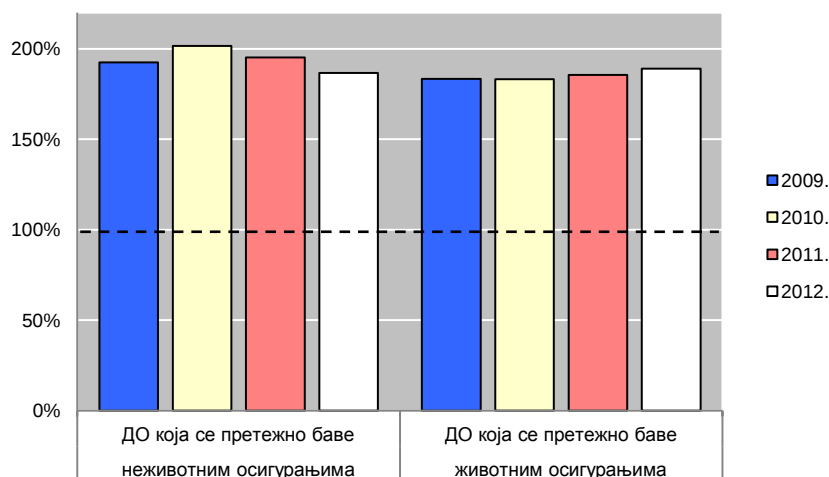
4. Показатељи пословања

4.1. Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе, као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

Маргина солвентности је на крају 2012. у Србији износила 16,5 млрд динара, а гарантна резерва 30 млрд динара. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима*, **однос гарантне резерве и маргине солвентности** износио је 186,68%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 189,06%.

Однос гарантне резерве и маргине солвентности

Способност друштва да апсорбује ризик неадекватног ценовног нивоа премија, непредвидивих штета и неадекватног преноса ризика у саосигурање и реосигурање и др. (ризик осигурања) мери се, између осталог, и **односом премије у самопридржају и укупног капитала**. За друштва која се баве пословима *неживотних осигурања* премија у самопридржају представља апроксимацију преузетих ризика и треба да буде довољна за исплату штета и накнада из осигурања. У случају да премија није адекватно одмерена, да пренос ризика у саосигурање и реосигурање није извршен адекватно, као и у случају осталих ризика осигуравања, као гарант покрића користи се укупан капитал, односно његови делови.

Однос премије у самопридржају и укупног капитала је у 2012. години на нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* износио 185,34% (179,47% у 2011). Ова промена је последица нешто бржег раста премије у самопридржају од раста капитала друштава за осигурање, уз обезбеђен потребан ниво солвентности.

Однос укупног капитала и техничких резерви друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* повећан је на 33,04% у 2012. години (26,33% у 2011). Вредност наведеног односа у 2012. години указује на постојање „резерве“ од око једне трећине за случај неадекватно одмерених преузетих ризика ових друштава (за које у животним осигурањима техничке резерве представљају добру апроксимацију).

4.2. Квалитет имовине

Посматрано према **учешћу нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања у укупној активи** друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, које у 2011. и 2012. години износи 38,09% и 35,02%,

респективно, способност друштава да измире своје обавезе је благо побољшана, ако се узме у обзир већи раст активе у односу на раст наведених облика улагања у 2012. години.

Код друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће знатно је смањено са 8,01% у 2011. години на 4,33% у 2012. На промену вредности овог показатеља у 2012. у односу на 2011. утицало је знатно смањење наведених облика активе код друштава у овој групи.

Поред способности друштва да обрачун премија буде на нивоу довољном за накнаду штета, неопходно је обезбедити и њену наплату. У супротном, осигуравач се може суочити с проблемом немогућности извршења својих обавеза према осигураницима.

Прописивање правила за процену билансних позиција и контрола исплате штета друштава које је спровела Народна банка Србије, као и побољшање пословне праксе друштава, узроковали су, у дужем периоду посматрања, позитивна кретања **односа потраживања за премију и укупне уговорене премије**.

Наиме, док је овај показатељ на нивоу свих друштава која су се претежно бавила *неживотним осигурањима* у 2004. години износио 23,88%, у 2012. години износи 14,21%. У поређењу са 2011, када је овај показатељ износио 11,91%, уочава се повећање, што би се могло тумачити продуженим утицајем ефеката економске кризе.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* учешће потраживања у укупној уговореној премији смањено је са 11,27% у 2011. на 3,9% у 2012.

4.3. Покривеност техничких резерви прописаним облицима активе

Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року, како у садашњем тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства пласира тако да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним) применом својих стратегија и политика за управљање ризицима пласмана средстава.

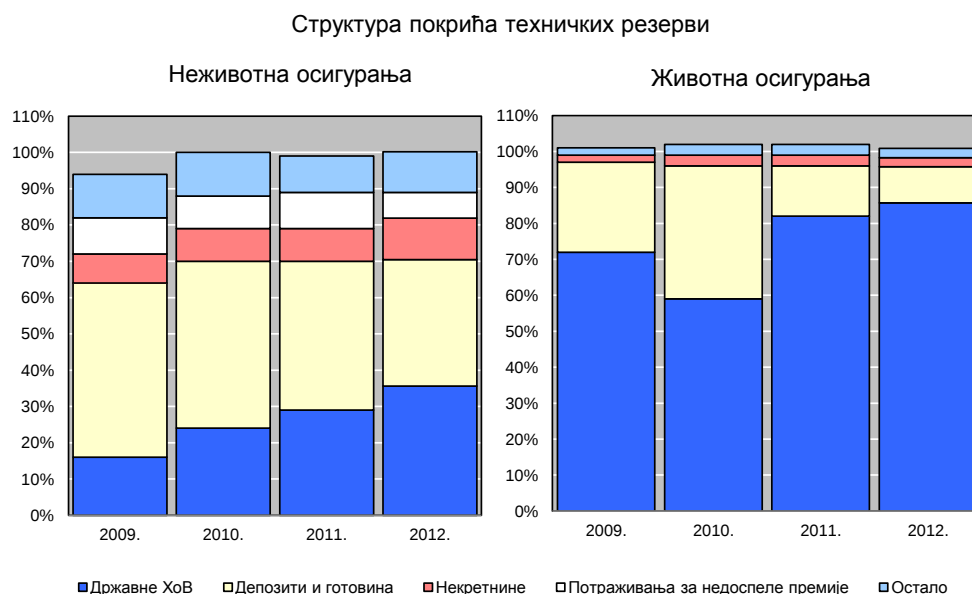
У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2012. години остварено је потпуно покриће техничких резерви. Наиме, према подацима које су доставила друштава за осигурање, покривеност техничких

резерви прописаним облицима aktive у 2012. години је износила 100,24%, (99,35% у 2011).

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима active у 2012. години је износила 100,9% (101,5% у 2011).

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања, техничке резерве *неживотних осигурања* у 2012. години највећим делом биле су покривене државним хартијама од вредности са 35,6%, депоновањем код банака са 21%, готовином са 13,9%, инвестиционим некретнинама са 11,4% и потраживањима за недоспеле премије са 7,1%.

У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 85,7%, а затим следи депоновање код банака са 7,8%.

4.4. Реосигурање

Реосигурањем и саосигурањем врши се тзв. изравнавање ризика и заштита осигураваача од великих или масовних штета које могу угрозити пословање друштва. За део ризика који остане у самопридржају друштва, као апсорбер за неочекиване догађаје и неадекватан ценовни ниво премије служи његов капитал.

Удео меродавне премије у самопридржају у меродавној укупној премији указује на обим пренетих ризика у реосигурање и саосигурање. Посматрано у

односу на 2011. годину, овај је показатељ у 2012. години забележио мање смањење, и то са 86,34% на 85,18%, у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*.

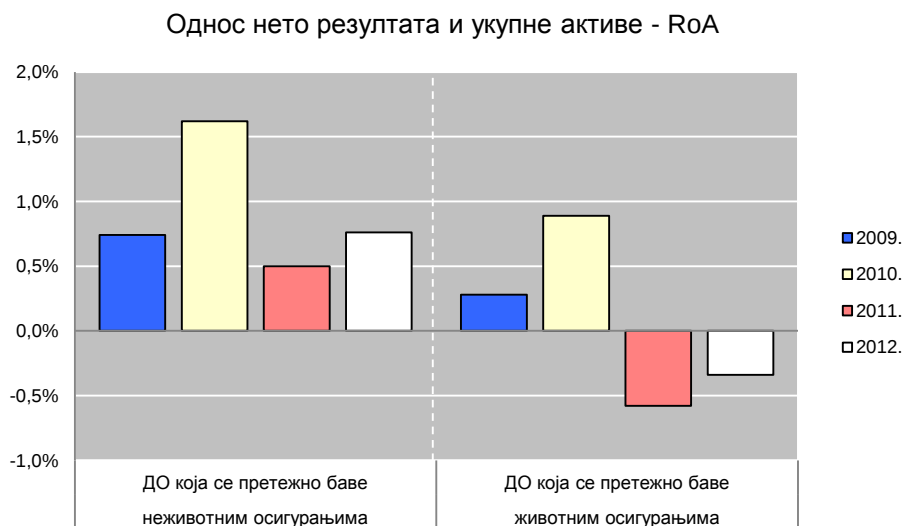
Посматрано по врстама осигурања, проценат преноса ризика у реосигурање највећи је у осигурању од одговорности због употребе ваздухоплова и осигурању ваздухоплова, затим следе осигурање трошкова правне заштите, осигурање од опште одговорности, осигурање јемства, осигурање робе у превозу, имовинска осигурања, осигурање шинских возила и осигурање финансијских губитака, што одговара природи посла тих врста осигурања и обиму преузетих ризика.

У друштвима која се претежно баве *животним осигурањем* овај показатељ се у наведеном периоду кретао се око 98%. Високе вредности овог показатеља у овим друштвима узроковане су преносом ризико дела премије у реосигурање, док штедни (као знатно већи део премије у животним осигурањима) остаје у портфељу осигураваача.

4.5. Профитабилност

Меродавни технички резултат у самопридржају (однос меродавних штета у самопридржају и меродавне техничке премије у самопридржају) за сектор осигурања у Србији, као индикатор политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање, у 2012. је задовољавајући и износи 71,41%, што је нешто више у односу на 2011, кад је износио 67,85%.

Однос нето резултата и укупне активе (ROA), као мера приноса на укупну активу, оствареног ангажовањем средстава у пословима осигуравања, инвестирања и др. у 2012. години у односу на претходну годину бележи повећање у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* и износи 0,76%, што је побољшање у поређењу са 2011. годином, када је износио 0,5%. Наведено побољшање је последица пораста нето резултата у односу на претходну годину. У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, након позитивних резултата у 2009. и 2010. години, однос нето резултата и укупне активе у 2011. години пао је на -0,58%, да би у 2012. години овај показатељ износио -0,34%.

Посматрано укупно за сва друштва у Србији која се баве пословима осигурања, остварен је позитиван нето резултат и позитиван принос на укупну активу друштава од 0,59%.

4.6. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора да води рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2011. износио 105,17%, а у 2012. години 103,37%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2011. износио 179,77%, а у 2012. години 343,91%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза.

5. Закључак

Из упоредних показатеља из 2011. и ове године може се закључити да се задржава позитиван тренд стања и развоја на тржишту осигурања. Издвајају се следеће промене у 2012. години:

- остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 11,8% и она износи 140,5 млрд динара;
- остварено је повећање капитала од 7,3% и он износи 35,6 млрд динара;
- остварено је повећање техничких резерви од 14,6% и њихова потпуна покривеност и у животним и у неживотним осигурањима;
- повећано је учешће пласмана у хартије од вредности и инструменте тржишта новца које издаје држава;
- укупна премија је у 2012. години достигла ниво од 61,5 млрд динара, уз стопу раста од 7,2%;
- учешће неживотних осигурања од 80,7% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања бележи раст од 4,8%, при чему осигурања од одговорности због употребе моторних возила и имовинска осигурања бележе раст, а осигурање моторних возила – каско пад;
- животна осигурања повећавају учешће у укупној премији са 17,4% на 19,3%;
- концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, јесте умерена;
- број друштава за осигурање од 28 остао је непромењен, уз увећање броја запослених на 11.408, по стопи од 1,1%.

Кључне области којима би друштва требало да се баве посебно у садашњем тренутку су: корпоративно управљање, које, између осталог, подразумева адекватно успостављен систем интерних контрола, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима и едукација потенцијалних осигураника. На тај начин ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.

Посебно треба истаћи важност доследног поштовања прописа из области обавезног осигурања у саобраћају, нарочито у погледу ажурности у исплати штета, трошкова спровођења осигурања и примени бонус–малус система.

Такође, ту су и едукација и припрема за имплементацију новог методолошког оквира за управљање ризицима, *Solvency II*. Наиме, адекватно управљање ризицима од кључног је значаја за успешност пословања осигураваача. Управо то је и суштина директиве *Solvency II*, према којој се од осигураваача захтева сагледавање и квантификовање свих врста ризика којима су

изложени у свом пословању, као и ефикасније управљање овим ризицима. Она уводи софистицираније захтеве солвентности ради обезбеђења довољног капитала за ризике којима су друштва за осигурање изложена. Примена захтева директиве, према нацрту новог Закона о осигурању, планирана је по уласку Србије у Европску унију.